

WAAR IS
RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK
GEBOREN?

DOOR

Mr. H. KRONENBERG

In zijn artikel over Schimmelpennincks binnenlands Bestuur ¹⁾ heeft Mr. S. J. Fockema Andreae gezegd, dat Rutger Jan Schimmelpenninck geboren was in het huis Brink no. 28. De kwestie is niet van overweldigend belang, maar mocht men soms in later jaren op het denkbeeld komen een gedenksteen aan zijn geboortehuis aan te brengen, dan is het zaak dat daarvoor het juiste huis genomen wordt.

Destijds heb ik onder de voordracht van de heer Fockema Andreae al enige twijfel geopperd aan de juistheid van zijn mededeling; een nader onderzoek heeft mij geleerd, dat de heer Andreae zich vergist heeft.

Vooraf dient opgemerkt te worden, dat het perceel Brink no. 28 eerst in 1894 zijn tegenwoordige vorm heeft gekregen. Het bestond vroeger uit 2 smalle huizen, te weten: een pakhuis naar de kant van de Menstraat gelegen en een klein woonhuis, met een deur en 2 ramen in het front, naar de zijde van de Maansteeg. Dit smalle woonhuis zoude dus het geboortehuis van Rutger Jan geweest zijn volgens de heer Andreae.

Gaan wij nu na wat de straatboeken uit het Deventer ar-

¹⁾ Zie *Verslagen en Mededeelingen* 64e stuk pag. 150.

WAAR IS
RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK
GEBOREN?

DOOR

Mr. H. KRONENBERG

In zijn artikel over Schimmelpennincks binnenlands Bestuur ¹⁾ heeft Mr. S. J. Fockema Andreae gezegd, dat Rutger Jan Schimmelpenninck geboren was in het huis Brink no. 28. De kwestie is niet van overweldigend belang, maar mocht men soms in later jaren op het denkbeeld komen een gedenksteen aan zijn geboortehuis aan te brengen, dan is het zaak dat daarvoor het juiste huis genomen wordt.

Destijds heb ik onder de voordracht van de heer Fockema Andreae al enige twijfel geopperd aan de juistheid van zijn mededeling; een nader onderzoek heeft mij geleerd, dat de heer Andreae zich vergist heeft.

Vooraf dient opgemerkt te worden, dat het perceel Brink no. 28 eerst in 1894 zijn tegenwoordige vorm heeft gekregen. Het bestond vroeger uit 2 smalle huizen, te weten: een pakhuis naar de kant van de Menstraat gelegen en een klein woonhuis, met een deur en 2 ramen in het front, naar de zijde van de Maansteeg. Dit smalle woonhuis zoude dus het geboortehuis van Rutger Jan geweest zijn volgens de heer Andreae.

Gaan wij nu na wat de straatboeken uit het Deventer ar-

¹⁾ Zie *Verslagen en Mededeelingen* 64e stuk pag. 150.

chief ons te zeggen hebben. Deze straatboeken, loopende vanaf ongeveer 1650—1805, waren voorgeschreven volgens het stadrecht van 1642 ²⁾ om vast te leggen welke uitgaande renten er op de huizen in Deventer gevestigd waren of zouden worden. Alle huizen zijn daartoe in die boeken straatsgewijze en in volgorde van hun ligging genummerd, ingeschreven en van ieder huis worden de opvolgende eigenaren vermeld, met aantekening als het perceel bezwaard is. De huizen aan de Z.O. zijde van de Brink vielen onder het Bergkwartier en men vindt ze dus in het boek dat over de Berg handelt. De nummering vangt aan vanaf de Zandpoort, hetgeen daaruit blijkt, dat het perceel waar Rutger Jan zoude zijn geboren No. 414 is genummerd en het tegenwoordige kantongerecht, vroeger het Bouwershuis no. 429 heeft. Wij krijgen dus in de straatboeken eerst 414, dan 415 „op 't Hoeck van Maanstegeel", zoals er uitdrukkelijk bij vermeld staat en door welke mededeling de ligging tevens is bepaald van no. 414 en dan no. 416 „het ander hoeckhuis van Maenstege ende Brinck".

In 414 nu zoude Schimmelpenninck geboren zijn op 31 Oct. 1761. Wat zeggen evenwel de straatboeken? Op 6 Mei 1754 werd eigenaar van dit pand Steven ten Cate, die er in April 1776 overleden is: „begraven in de Bergkerk 16 April 1776 Steven ten Cate *van den Brink*", zoals het begrafenisboek van de Bergkerk vermeldt. En hieruit blijkt zonneklaar, dat Rutger Jan Schimmelpenninck in dit huis niet geboren werd. Georg van Hemert kocht 30 Oct. 1777 het huis uit de boedel van Steven ten Cate en de 24e Febr. 1802 ging het in eigendom over aan Willem Schimmelpenninck, broeder van Rutger Jan.

Het huis no 415 op de hoek van de Maansteeg is voor ons van geen belang; wel daarentegen no. 416 op de andere hoek van de Maansteeg thans no. 26.

Als eerste bewoner van dit huis vermeldt het straatboek burgemeester Adriaan van Boeckholt + 12 Nov. 1660; diens

²⁾ Zie stadrecht van 1642 dl. III tit. X art. 3.

chief ons te zeggen hebben. Deze straatboeken, loopende vanaf ongeveer 1650—1805, waren voorgeschreven volgens het stadrecht van 1642 ²⁾ om vast te leggen welke uitgaande renten er op de huizen in Deventer gevestigd waren of zouden worden. Alle huizen zijn daartoe in die boeken straatsgewijze en in volgorde van hun ligging genummerd, ingeschreven en van ieder huis worden de opvolgende eigenaren vermeld, met aantekening als het perceel bezwaard is. De huizen aan de Z.O. zijde van de Brink vielen onder het Bergkwartier en men vindt ze dus in het boek dat over de Berg handelt. De nummering vangt aan vanaf de Zandpoort, hetgeen daaruit blijkt, dat het perceel waar Rutger Jan zoude zijn geboren No. 414 is genummerd en het tegenwoordige kantongerecht, vroeger het Bouwershuis no. 429 heeft. Wij krijgen dus in de straatboeken eerst 414, dan 415 „op 't Hoeck van Maanstegel", zoals er uitdrukkelijk bij vermeld staat en door welke mededeling de ligging tevens is bepaald van no. 414 en dan no. 416 „het ander hoeckhuis van Maenstege ende Brinck".

In 414 nu zoude Schimmelpenninck geboren zijn op 31 Oct. 1761. Wat zeggen evenwel de straatboeken? Op 6 Mei 1754 werd eigenaar van dit pand Steven ten Cate, die er in April 1776 overleden is: „begraven in de Bergkerk 16 April 1776 Steven ten Cate *van den Brink*", zoals het begrafenisboek van de Bergkerk vermeldt. En hieruit blijkt zonneklaar, dat Rutger Jan Schimmelpenninck in dit huis niet geboren werd. Georg van Hemert kocht 30 Oct. 1777 het huis uit de boedel van Steven ten Cate en de 24e Febr. 1802 ging het in eigendom over aan Willem Schimmelpenninck, broeder van Rutger Jan.

Het huis no 415 op de hoek van de Maansteeg is voor ons van geen belang; wel daarentegen no. 416 op de andere hoek van de Maansteeg thans no. 26.

Als eerste bewoner van dit huis vermeldt het straatboek burgemeester Adriaan van Boeckholt + 12 Nov. 1660; diens

²⁾ Zie stadrecht van 1642 dl. III tit. X art. 3.

kleindochter Judith ter Smitten overleed in Mei 1717 in dit huis en hare erfgenamen verkochten op 18 Mrt. 1718 het pand aan burgemeester Mr. Everhard Rouse en diens echtgenote Hermanna van Lennep. (zie renuntiatieboeken). Een kleindochter van burgemeester Everhard Rouse, Adolphina Henriëtta Hermanna Putman, in 1758 gehuwd met kapitein Michiel Vosch van Avesaet, kreeg bij magescheid van 19 April 1754 dit huis toebedeeld en het echtpaar Vosch van Avesaet—Putman verkoopt op 24 Mei 1762 het perceel aan de wijnkoper Gerrit Schimmelpenninck en diens huisvrouw Hermanna Kooihaas, de ouders van Rutger Jan. Deze heeft er dus in elk geval als klein kind gewoond.

Waar woonde Gerrit Schimmelpenninck dan wel voor hij dit huis kocht? Het register van de 1000e penning van Mrt. 1759 geeft het antwoord: Hij woonde reeds op de Brink in een kleinere woning; deze lag, gerekend vanaf het huis dat hij in 1762 kocht, 6 huizen verder naar de kant van het Bouwershuis en vanaf laatstgemeld huis geteld in de richting van Schimmelpenninck's latere huis 5 huizen verder. Het is het tegenwoordige No. 18. Daar moet Rutger Jan dus geboren zijn.

kleindochter Judith ter Smitten overleed in Mei 1717 in dit huis en hare erfgenamen verkochten op 18 Mrt. 1718 het pand aan burgemeester Mr. Everhard Rouse en diens echtgenote Hermanna van Lennep. (zie renuntiatieboeken). Een kleindochter van burgemeester Everhard Rouse, Adolphina Henriëtta Hermanna Putman, in 1758 gehuwd met kapitein Michiel Vosch van Avesaet, kreeg bij magescheid van 19 April 1754 dit huis toebedeeld en het echtpaar Vosch van Avesaet—Putman verkoopt op 24 Mei 1762 het perceel aan de wijnkoper Gerrit Schimmelpenninck en diens huisvrouw Hermanna Kooihaas, de ouders van Rutger Jan. Deze heeft er dus in elk geval als klein kind gewoond.

Waar woonde Gerrit Schimmelpenninck dan wel voor hij dit huis kocht? Het register van de 1000e penning van Mrt. 1759 geeft het antwoord: Hij woonde reeds op de Brink in een kleinere woning; deze lag, gerekend vanaf het huis dat hij in 1762 kocht, 6 huizen verder naar de kant van het Bouwershuis en vanaf laatstgemeld huis geteld in de richting van Schimmelpenninck's latere huis 5 huizen verder. Het is het tegenwoordige No. 18. Daar moet Rutger Jan dus geboren zijn.
